

До 30-ї річниці архіпастирського служіння на Дніпропетровській кафедрі митрополита Іриней (Середнього)

19 жовтня 2023 року виповнюється 30 років архіпастирського служіння на Дніпропетровській кафедрі митрополита Іриней (Середнього). Саме цього дня, в далекому 1993 році, рішенням Священного Синоду УПЦ архієпископ Іриней (Середній) був призначений керуючим Дніпропетровською єпархією.

З часу вступу його на Дніпропетровську кафедру тут почалася нова епоха церковно-релігійного життя: друкуються церковні газети, відбуваються виступи духовенства на радіо і телебаченні, функціонують недільні школи і проводяться інші заходи, що сприяють поширенню та зміцненню православної віри серед населення.

Митрополит Іриней (в миру — Іван Петрович Середній), народився 10 травня 1939 року в селі Стовпин Корецького району Рівненської області в селянській родині. Після закінчення Ленінградської духовної семінарії та академії зі ступенем кандидата богослов'я у 1968 році, був залишений при Академії професорським стипендіатом на кафедрі Канонічного права.¹ В кінці навчального 1968/69 року він представив стипендіатський звіт на тему «Праці каноністів О.С.Павлова, І.С.Берднікова, В.М. Бенешевича і С.В. Троїцького».²

Протягом наступних двох років обіймав посаду секретаря Вченої ради академії, старшого помічника інспектора та викладача канонічного права на III і IV курсах Академії. У рідній академії він прийняв священний сан і чернечий постриг з іменем Іриней на честь священномученика Іриней Ліонського.³ Постриг був звершений митрополитом Никодимом (Ротовим) 1 вересня 1970 року, а вже у березні 1971 року — ієромонах Іриней був возведений в сан архімандрита. Подальше служіння архімандрита Іриней в

---

¹Тема дисертації (курсового твору): «Письма святого Киприана, епископа Карфагенского». Л., 1968. Машинопись.

²В теперішній час ця праця митрополита Іриней опублікована в книзі: Іриней (Середній), митрополит. Научно-богословские труды. Днепропетровск: АРТ-ПРЕСС, 2015. С. 179-405.

³21 травня 1968 р. у день св. Іоанна Богослова Іван Середній був висвячений у сан диякона, а наступного дня, 22 травня, в день пам'яті свт. Миколая Мирлікійського — в сан ієрея.

період 1971-1975 рр. було пов'язане з виконанням пастирських обов'язків у Патріаршому подвір'ї в Токіо.⁴

Задовго до вступу на Дніпропетровську кафедру владика Іриней виконував архіпастирські обов'язки в інших єпархіях. 27 липня 1975 р. в Богоявленському соборі архимандрит Іриней (Середній) був висвячений на єпископа і призначений на Уфимську і Стерлітамакську кафедру. Через рік його призначено єпископом Серпухівським, керуючим Патріаршими парафіями в Канаді і США. Згодом, у 1982-1984 рр. в сані архієпископа Високопреосвященний архіпастир очолював Алма-Атинську і Казахстанську єпархію.

Починаючи з 1984 року архієпископ Іриней виконував архіпастирське служіння на теренах України. У березні цього ж року він був призначений керуючим Харківською і Богодухівською єпархією. З 1989 по 1990 рр. був правлячим архієреєм Львівської кафедри, священноархимандритом Почаївської Лаври, а з 1990 по 1993 рр. займав Рівненську єпархію.

Слід зазначити, що в архієрейському сані архієпископ Іриней неодноразово брав участь у різних заходах церковного характеру. Так, в 1975 р. єпископ Іриней брав участь у святах Румунської Православної Церкви: 50-річчя відновлення патріаршества і 90-річчя автокефалії; в лютому 1976 р. на чолі делегації брав участь у мирній конференції в Західній Африці в Республіці Сьєрра-Леоне. Надалі, в період з 1984 по 1991 роки, архієпископ Іриней, беручи участь у роботі церковних делегацій, відвідав Японію, Республіку Мадагаскар, США, ФРН, Іспанію та Афон.

Відповідно до рішення Священного Синоду УПЦ від 19 жовтня 1993 р. архієпископ Іриней (Середній) був призначений на Дніпропетровську кафедру. На місце свого нового служіння, до Богоспасаємого міста Дніпропетровськ, архієпископ Іриней прибув 23 жовтня 1993 року.⁵

---

⁴Скубак Ю. 30 лет архиерейского служения митрополита Ирины // Краеведческий мастер-класс. Тематический сборник. 2006. №. 2. С. 118.

⁵З 19 червня 2002 року — в сані митрополита.

На час приходу архієпископа Іринія в Дніпропетровську єпархію основним завданням архіпастиря було відкриття нових парафій та відновлення монастирського життя. На сьогоднішній день Дніпропетровська єпархія налічує 338 храмів і 359 священнослужителів та шість діючих монастирів.⁶

У 1996 р. відповідно до рішення Священного Синоду УПЦ на території Дніпропетровської області було утворено дві самостійні єпархії — Дніпропетровська і Криворізька. З цього моменту правлячому архієрею Дніпропетровської єпархії присвоєно титул — Дніпропетровський і Павлоградський. Рішенням Священного Синоду УПЦ від 23 грудня 2010 року на території області була утворена третя єпархія — Дніпродзержинська (з 2016 р. перейменована на Кам'янську).

Стараннями митрополита Іринія в Дніпропетровській єпархії було побудовано новий адміністративно-єпархіальний центр, який розміщений навпроти Свято-Троїцького кафедрального собору.

За час управління єпархією Священний Синод УПЦ призначив на Дніпропетровську кафедру двох вікарних архієреїв – у 2009 році єпископа (з 2017 р. у сані архієпископа) Євлогія (Пацан), та у 2018 році єпископа (з 2023 р. у сані архієпископа) Андрія (Васілашку), які звершують своє архіпастирське служіння, допомагаючи в управлінні правлячому архієрею.

З перших років управління єпархією митрополит Іриней приділив особливу увагу видавничій діяльності, основною задачею якої є поширення православного віровчення.⁷

Поряд з видавничою діяльністю стараннями митрополита Іринія в єпархії ведеться катехізична і просвітницька діяльність. Наразі в єпархії функціонують понад 240 недільних шкіл та 135 бібліотек духовної літератури.

Особливе місце в просвітницькій справі єпархії займає діяльність Центру православної культури «Лествиця». В єпархії діє єпархіальне

---

⁶Годовой отчет за 2022 г. Днепропетровской епархии. // Архів ДСУ. 2022. С. 243, 259.

⁷Годовой отчет за 2015 г. Днепропетровской епархии. // Архів ДСУ. 2016. С. 187-189.

регентське училище імені прп. Іоана Дамаскіна при Свято-Тихвінському жіночому монастирі.

Особливу увагу митрополит Іриней приділяє моральному вихованню та формуванню релігійного світогляду майбутньому нашої Церкви та держави — дітям та молоді. З цією метою в єпархії діє приватна загальноосвітня школа «Свято-Успенський ліцей» з дошкільним відділенням, початковою школою та гімназією. Також функціонує Єпархіальний відділ по роботі з дітьми та молоддю.

Митрополит Іриней приймає участь у благодійних акціях, виступає зі словами подяки і надання благословення тим, хто обдаровує і хто отримує.

З моменту повномасштабного вторгнення військ Російської Федерації на територію України Дніпропетровська єпархія бере активну участь у благодійній допомозі військовослужбовцям Збройних Сил України та захисникам України, переселенцям та нужденним, організовує та здійснює поїздки з гуманітарною місією до Свято-Успенської Святогірської Лаври.⁸ Єпархіальним віділом у справах сім'ї, з початку війни, були здійснено евакуаційні рейси з Донбасу, та в с. Волоське Дніпропетровської області був організований Шелтер, який прийняв більше 12 тисяч вимушених переселенців.

Митрополит Іриней відомий як іменитий проповідник, богослов, духовний письменник, автор безлічі різних статей, промов і доповідей. Праці його пера охоплюють різний спектр церковних і суспільних проблем. Зі своїми доповідями митрополит Іриней виступав на Архангело-Михайлівських філософсько-богословських читаннях і на обласних науково-методичних конференціях, що проходили у вищих навчальних закладах міста Дніпра.⁹

Митрополит Іриней є почесним доктором, академіком і професором декількох університетів і наукових установ. Так, у 2008 р. йому присвоєно

---

⁸Годовой отчет за 2022 г. Днепропетровской епархии. // Архів ДСУ. 2023. С. 235-239.

⁹В теперішній час доповіді митрополита Іриней напечатані в книзі: Іриней (Середний), митрополит. Научно-богословские труды. Днепропетровск, 2015. С. 429-514.

Почесне звання Академіка Міжнародної Академії наук екології та безпеки життєдіяльності (МАНЕБ) по секції екологія; у вересні 2010 р. присвоєно звання Почесного професора Дніпропетровського університету економіки і права;¹⁰ у 2013 р. митрополиту Іриней присвоєно звання «Почесний доктор Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара»; у квітні 2016 р. обраний академіком Міжнародної інженерної академії (протокол №1 від 11.02.2016 р.).

До цього слід додати, що служіння митрополита Іриней відзначено багатьма державними нагородами. Владика Іриней є повним кавалером ордена «За заслуги». Указом Президента України № 26/2009 від 22 січня 2009 р. «За вагомий особистий вклад у справу консолідації українського суспільства, розбудову демократичної, соціальної та правової держави та з нагоди Дня Соборності України» нагороджений орденом «За заслуги» I ступеня. Першу нагороду «За заслуги» III ступеню Владика отримав в 1999 році, а II ступеню – до дня свого 65-річчя у 2004 році.;

14 вересня 2013 р. Владиці присвоєно звання Почесний громадянин міста Дніпропетровськ. (Рішення міської ради від 24.07.2013 р., №32/37, посвідчення № 41).

Владика Іриней нагороджений Почесним знаком «За заслуги перед містом Павлоград 1-го ступеню» (2014 р.); Пам'ятною медаллю «За заслуги перед містом» (2017 р.); Пам'ятним знаком «Самовіданість, рішучість, сміливість» (2015 р.); Ювілейною медаллю ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури — 85 років» (рішення № 5 від 27.10.2015 р.); Нагрудним знаком «За розвиток духовності» (2019 р., Дніпропетровська обласна рада);

---

¹⁰Звання «Почесний професор» було присвоєно за «колосальну громадську і виховну роботу, особистий внесок у розвиток освіти, культури і науки, а також за самовіддану просвітницьку діяльність, сприяння у справі відродження духовності в регіоні і розвиток християнського світогляду» (Научно-богословские труды. С. 516).

У червні 2019 р. митрополит Іриней нагороджений «Золотою зіркою Героя Українського народу» (рішення про нагородження № 12/19 від 14.06.2019 р.);

Однак основна діяльність Владика Іриней зосереджується на управлінні Дніпропетровською єпархією. Його служіння на благо Церкви відзначено багатьма високими церковними нагородами. Так, у червні 2002 р. він був зведений у сан митрополита, а з 14 травня 2014 р. удостоєний права носіння другої панагії. Крім цього, митрополит Іриней нагороджений і іншими церковними нагородами: Ювілейний орден «Різдво Христове — 2000» I-го ступеня УПЦ (2000); ювілейна медаль «Харківський собор — 10 років» I-го ступеня УПЦ (2002); Орден Преподобного Нестора Літописця I-го ступеня УПЦ (2005); Орден «15-річчя Харківського собору» УПЦ (2007); Орден «1020-річчя Хрещення Русі» УПЦ (2008); Орден Святого Апостола і Євангеліста Іоанна Богослова I-го ступеня УПЦ (2009); Орден Святителя Димитрія (Туптала), митрополита Ростовського УПЦ (2009); Орден Почаївської ікони Божої Матері УПЦ (2009); Орден Преподобних Антонія і Феодосія Печерських I-го ступеня УПЦ (2015); Орден Преподобного Іова Почаївського I-го ступеня УПЦ (2017); Орден за заслуги перед Православною Церквою Казахстану (2017); Орден святого апостола Андрія Первозванного УПЦ (2019) та інші.

Найголовніший обов'язок архіпастиря — молитися за свою паству, по-батьківськи її любити, вчити і наставляти на правильний спасительний шлях життя. Любов до людей є нездоланна сила, лагідна зброя в руках пастиря Церкви при звершенні ним святого служіння. Ця ж любов є важливим джерелом усіх сил і властивостей, які необхідні архіпастирю для його апостольського служіння. В особі митрополита Іриней (Середнього) Дніпропетровська єпархія отримала істинного архіпастиря, який дбайливо ставиться до своєї пастви, сприяє її моральному і духовному вдосконаленню.

В цей знаменний день, від імені єпископата єпархії, духовенства та пастви прийміть найщиріші привітання з 30-ю річницею служіння Вашого Високопреосвященства на Дніпропетровській кафедрі.

Ім'я Іринеї означає «мирний», і всі роки Вашого архієрейського служіння - це служіння миротворця.

Щиро дякуємо Вам за Ваше батьківське серце, яке з великою любов'ю вміщає кожного, хто приходить до Вас!

В цей святковий день дозвольте побажати Вам, Ваше Високопреосвященство, благодатного укріплення душевних і тілесних сил та щедрої помочі Божої в архіпастирських трудах!

Εἰς πολλὰ ἔτη, δέσποτα - На многії літа, владико!

*Автор статті: Архидиякон Анатолій
(Чирченко) – завідувач канцелярії
Дніпропетровського єпархіального
управління, кандидат богослов'я*